

## Maf û Erkên di Alîkariya Civakî de

### 1. Kîjan mafên min hene?

Heke hûn daxwaznameyek îmzayî ji bo alîkariya civakî ya aborî pêşkêş bikin, divê ev daxwaz ji **aliyê beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê ya bajarê Winterthur were bersivandin**. Li dijî biryara nivîskî ya redkirinê an jî biryara nepejirandinê, hûn dikarin di nav **30 rojan** de li beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê ya Winterthur, Pionierstrasse 5, 8403 Winterthur, **şikayetê** (Einsprache) bikin.

Agahdariyên we û agahdariyên ku hûn didin, li gorî qanûna parastina daneyên kesane wekî daneyên kesane yê bi taybetî **parastinê têne hesibandin**. Karmendên beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê tenê dikarin wan daneyan bişopînin ku ji bo bicihanîna erkên qanûnî li gorî qanûna alîkariya civakî (SHG) û rêzicknameya parastina penaberan (AfV)<sup>1</sup> û her weha li gorî qanûna federal a piştgirîkirina kesên hewcedar (ZUG) pêdivî ne. Wek kesek ku piştgirî tê dayîn, hûn mafê dîtina daneyên xwe hene.

### 2. Kîjan erkên min hene?

#### 2.1 Erkê agahdarkirin û ragihandinê

Heke hûn daxwazek ji bo alîkariya civakî bikin, divê hûn bi kesane **nasnameya xwe nişan bidin**. Pirsên li ser kesayeta we, her weha pirsên li ser mîr/jina we an hevîna tomakirî an jî hevîna ku bi hev re dijîn (konkubinat), û her weha li ser zarokên we yê temenê wan kêmtir e û şert û mercên wan ên kesane û aborî, divê hûn bi **tevahî û bi rastî bersiv bidin**.

Li gorî § 18 SHG û § 28 rêzicknameya alîkariya civakî (SHV), divê hûn **hemû guherînên** di rewşa hatin û sermayê, şert û mercên kesane û malbatî û her weha şert û mercên xwedîbûnê **de derhal û bê ku ji we were daxwazkirin** ji beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê re ragihînin (mînak: guherîna malê, derketin an tîketina kesên din, zewac). Her weha divê guherîna destûra mayînê an jî destûra rûniştinê were ragihandin. Her weha wergirtina pensiyonan an pereyên rojane yê her cureyî, alîkariyên bîmeyê an piştgiriyên darayî ji aliyê kesên din ve, divê derhal were ragihandin. Ev erkê ragihandinê her weha ji bo guherînên di rewşa hatin û sermayê û şert û mercên kesane û malbatî yê mîr/jin, hevîna tomakirî, hevîna ku bi hev re dijîn (konkubinat) û zarokên wan ên temenê wan kêmtir e jî derbas dibe, heke ew di heman malê de tomakirî bin. Bi taybetî jî divê mîrasên ku di dema alîkariya aborî de an jî piştî wê (heta 15 salan piştî dawîya wergirtina alîkariya civakî) têne wergirtin, werin ragihandin.

Divê hûn rêwîtiyên betlaneyê an jî mayînên li derveyî welat pêşî ji beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê re ragihînin û destûrê bistînin. Tu mafek bingeîn ji bo betlaneyê an jî mayîna li derveyî welat tune ye. **Nebûna destûr** an jî nebûna ku dirêjtir ji demê destûrdar be, dikare bibe sedema **kêmkirin an vegerandina alîkariyên** ku têne dayîn an jî rawestandina wan.

#### 2.2 Kêmkirina hewcedariya alîkariyê

Kesê ku nikare ji bo jiyana xwe bi awayekî têra xwe an di demekê de ji çavkaniyên xwe yê taybet ve bixebite, mafê wergirtina alîkariya civakî ya aborî heye (§ 14 SHG). Li gorî vê prensîba bînpêkhatinê (Subsidiarität), alîkariya civakî ya aborî tenê tê dayîn, heke kesek nikaribe **xwe bi xwe an bi alîkariya kesên din** ji rewşekê zehmet derxîne.

Ji ber vê yekê, hûn neçar in ku **hemû rê û derfetên ku hene bikar bînin da ku rewşa xwe ya kesane û darayî baştir bikin**. Di vê de jî karanîna hêza xwe ya karê cih digire. Ji kesê ku alîkarî tê dayîn, tê xwestin ku beşdariyek çalak bide ji bo tîkildariya profesyonel û civakî ya zû (bi tevahî tevî nebûna di tedbîrên tîkildariya ku têne pejirandin de). Her weha hûn neçar in ku hemû mafên darayî yê ku li pêşiya mafê alîkariya civakî ya aborî tên, daxwaz bikin (mînak: mafên pereyên rojane û pensiyonan, mafên alîkariyên malbatî û pêşdana nafqeyê, mafên alîkariyên perwerdehiyê). Ev maf, heya ku qanûn destûr dide, divê ji bo beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê werin veguhestin.

#### 2.3 Rêzikên têne dayîn û kêmkirina alîkariyê

Li gorî § 21 SHG û § 23 SHV û § 17 beşa 4 AfV, beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê dikare bi awayekî nivîskî **rêzikên ji we re diyar bike**, mînak wek qebûlîkirina karekî ku tê pejirandin an jî beşdarîkirina di tedbîrên tîkildariyê de. Heke hûn van rêzikan, tevî ku hatiye hişyar kirin li ser ihtimala kêmkirina alîkariyê an rawestandina wê, pêk neanin, dikare alîkariyê heta %30 ji hewcedariya bingeîn ya jiyana (GBL) were kêmkirin an jî were rawestand. Her weha alîkariyên tîkildariyê an jî parêzên hatinê dikarin werin kêmkirin an jî êdî neyên dayîn (§ 24 û § 24a SHG û § 17 beşa 1 AfV).

#### 2.4 Erkê alîkariya xizmên xwînî

Xizmên we yê di rêza jor û jêr de (zarok, dê û bav, nevi, kal û dapîr) bi giştî **neçar in ku alîkarî** bikin (madde 328 û 329 ya qanûna sivil). Heke alîkariya civakî ya darayî were wergirtin, beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiyê dê erkê beşdariyê yê van xizmên xwînî li gorî imkanên wan ên darayî binirxîne.

<sup>1</sup> Li gorî AfV, penaberên bi nasnameya N, kesên hewcedarê parastinê bi nasnameya S, û biyaniyên ku bi demkî hatine pejirandin bi nasnameya F têne piştgirî kirin. Ji bo van kesên ku li gorî AfV têne piştgirî kirin, qanûna alîkariya civakî (SHG) û rêzicknameya alîkariya civakî (SHV) bi awayekî bînpêkhatî (subsidiar) têne sepanandin.

## 2.5 Erkên vegerandina pereyan di rewşê de ku alîkarî bi rêya qanûnî hatiye wergirtin

Li gorî § 27 SHG û § 18 beşa 2 AfV, hûn wek kesek ku alîkarî tê dayîn neçar in ku alîkariyên civakî yên ku bi rêya qanûnî ji bo xwe û ji bo jina/mêrê xwe an jî hevîna tomakirî û her weha ji bo zarokên we yên temenê wan kêmtir e hatine wergirtin, **vegerînin**:

- heke ji bo we an jî ji bo wan kesên ku li jor hatine binavkirin, bi **paşverû** alîkariyên ji bîmeyên civakî an yên taybet (mînak: pereyên rojane yên bîmeyê bêkarî, alîkariyên bîmeyê seqetiyê, bîmeyê qezayê, kasa pensiyonê (BVG) an jî ji ofisa alîkariyên zêde) an ji aliyê kesên din ve werin dayîn (§ 27 beşa 1 lit. a SHG, § 18 beşa 2 lit. a AfV). Di vê rewşê de, hûn tenê neçar in ku wan alîkariyên civakî vegeînin ku di wê demê de hatine dayîn ku hûn paşê ji bo wê demê alîkariyên bîmeyê wergirtine,
- heke hûn an jî yek ji wan kesên ku li jor hatine binavkirin, bi rêya **mîras, qezencên loteriyê** an jî bi sedemên din ên ku ne ji xebata xwe têne, di şert û mercên baş de bibin (§ 27 beşa 1 lit. b SHG, § 18 beşa 2 lit. b AfV),
- heke hûn an jî yek ji wan kesên ku li jor hatine binavkirin, bi rêya **xebata xwe bigihîjin** şert û mercên darayî yên baş ku vegeîndina pereyan têkildar û guncaw be (§ 27 beşa 1 lit. b SHG),
- heke mal û milkên ku hene, lê di destpêkê de ne têne bikaranîn (illiquide) — mînak: erd, mal an jî milkê qatî (Stockwerkeigentum), beşên di mîrasê de an jî mal û milkên din — **paşê têne destgirtin** an jî têne bikaranîn (§ 27 beşa 1 lit. c bi girêdanî bi § 20 SHG).

Di rewşa **mirina kesê ku alîkarî tê dayîn de**, dikare vegeîndina alîkariyên civakî yên ku hatine dayîn li dijî mîrasa wî/wê were daxwaz kirin (§ 28 SHG).

Alîkariyên civakî yên ku zêdetir ji 15 salan berê hatine dayîn, **nayên vegeîndin**. Ji vê yekê têne derxistin wan alîkariyên ku ji bo wan erkê vegeîndinê hatî îmzekirin an jî — di rewşa xwedîtiya mal û milkê de — mafek girêdayî bi erd (Grundpfand) hatî tomakirin (§ 30 SHG).

## 2.6 Erkê vegeîndinê di rewşa wergirtina neqanûnî ya alîkariyê de û şertên cezakirinê

Heke alîkariyên civakî li ser bingehê **agahdariyên nerast an jî kêmtir hatine wergirtin**, divê ev alîkarî li gorî § 26 lit. a SHG û § 18 beşa 1 AfV werin vegeîndin. Ev yek jî derbas dibe heke hûn alîkariyên civakî yên ku hatine dayîn ji bo armancên din ji yên ku ji aliyê beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiya hatine destnîşankirin bikar binin û bi vê yekê bibe sedem ku ev beş van alîkariyan careke din bide (§ 26 lit. b SHG, § 17 beşa 2 lit. c AfV).

Ev cûre **bikaranîna ne rast a armancê** dikare li gorî § 24 beşa 1 lit. a Ziff. 5 SHG û § 17 beşa 1 lit. a AfV jî bibe sedema kêmkirina alîkariyê.

Heke alîkariyên civakî hatine wergirtin ku mafê wan tune bû, wê demê erkê vegeîndinê ji ber **dewlemendbûna neheq** (bi sebandina analogî ya madde 62 û yên li pey wê yên qanûna peymanan — Obligationenrecht) derbas dibe. Hûn neçar in ku ev veguhastinên neasayî derhal ji beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiya re ragihînin û wan vegeînin.

**Têbînî:** Beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiya neçar e ku mafê we yê wergirtina alîkariyê û her weha mafên ku hûn li dijî kesên din hene binirxîne. Ji bo vê armancê, bi gelemperî di destpêka piştgiriyê de û di dema wê de, li Enstîtuya Bîmeyên Civakî ya Zürich (Sozialversicherungsanstalt Zürich) jêderka hesabê we ya taybet ya AHV tê xwestin. Her weha, bi gelemperî li ofisa trafîka rê ya kantonê jî daxwazek tê kirin..

Heke **gumana wergirtina neqanûnî ya alîkariyê hebe**, beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiya jî bi maf e ku li gorî § 18 beşa 4, § 47 lit. c û § 48 beşa 2 SHG û her weha § 27 SHV, agahdariyên ku ji aliyê kesê ku alîkarî tê dayîn hatine dayîn, mînak li bal dezgehên têkildar, li bal kardêran an jî kirêdarên malan, binirxîne û ji aliyê kesên sêyemîn ve agahdariyê bistîne.

Li gorî § 148 lit. a ya qanûna cezakirina Swîsreyê (StGB), Xizmetên Civakî yên bajarê Winterthur neçar in ku gava kesek ji bo xwe an jî ji bo kesên din bi awayekî neqanûnî alîkarî bistîne — bi **veşartina guherînan** şert û mercan, bi dayîna **agahdariyên nerast an kêmtir** an jî bi **rêyek din a xapandinê** — dozeke cezakirinê vekin. Heke hûn bi niyeta xapandinê (arglistig) tevbigerin, divê hûn li bendê dozeke cezakirinê ji ber tawanê xapandinê (Betrug) li gorî madde 146 StGB bin. Biryara dadgehê li gorî madde 148 lit. a an jî madde 146 StGB dikare ji bo biyaniyan bibe sedema derxistina wan ji Swîsreyê (Landesverweisung).

## 3. Erkê ragihandinê ji bo Ofisa Koçberiyê

Beşa sereke ya alîkariya civakî / beşa sereke ya penaberiya ya bajarê Winterthur li gorî qanûnê neçar e ku dayîna alîkariyên civakî yên darayî ji bo biyaniyan ji **Ofisa Koçberiyê** ya kantona Zürich re ragihîne. Ji bo kesên ku bi demkî hatine pejirandin û penaberên ku hatine nasandin, ev erkê ragihandinê tune ye. Wergirtina alîkariyên civakî yên darayî dikare bibe sedema **rakirina destûra mayînê an jî destûra rûniştinê** û her weha **daxistina asta destûra rûniştinê** ji aliyê Ofisa Koçberiyê.